

FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ W JEDNOSTKACH SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zadania jednostek samorządu terytorialnego z zakresu pomocy społecznej

Reforma ustrojowa państwa, przenosząc uprawnienia władzy centralnej na jednostki samorządu terytorialnego, wprowadziła daleko idącą decentralizację zadań i kompetencji, w tym również w zakresie pomocy społecznej. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, określoną ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593 i Nr 99, poz. 1001). Poprzednio funkcjonowała ona na podstawie ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U z 1998 r. Nr 64, poz. 414 z późn. zm.). Ma ona na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Ustawa dostosowuje formy i zasady działania organów administracji publicznej do istniejących uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast) na poziomie gmin). Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

W roku 2003 w ramach zmian w systemie pomocy społecznej w pierwszym etapie wyłączono rentę socjalną z katalogu świadczeń pomocy społecznej. Od dnia 1 października 2003 r. renta socjalna stała się świadczeniem wypłacanym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na mocy ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2003 r. Nr 135, poz. 1268 z późn. zm.). 1 maja 2004 r. (z pewnymi wyjątkami) weszła w życie nowa ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r., zastępując ustawę o pomocy społecznej z 29 listopada 1990 r. Część świadczeń społecznych, które do końca kwietnia wypłacane były na mocy starej ustawy, nie znalazło się już w nowej regulacji. Nie oznacza to, że te formy pomocy zostały zlikwidowane. W celu zbudowania jednolitego systemu świadczeń rodzinnych przeniesiono niektóre świadczenia, np. zasiłek stały (w nowej ustawie o pomocy społecznej znajduje się zasiłek stały skierowany do osób całkowicie niezdolnych do pracy – stary zasiłek stały zastąpiono świadczeniem pielęgnacyjnym), zasiłek gwarantowany okresowy (jest obecnie dodatkiem do zasiłku rodzinnego), macierzyński zasiłek jednorazowy (jest obecnie dodatkiem do zasiłku rodzinnego) do ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. Nr 228, poz. 2255 z późn. zm.) i na jej mocy są one przyznawane. Wpłaty większości świadczeń przejęły gminy. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych oraz przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego stały się, zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r., zadaniem własnym gminy.

Od 1 stycznia 2004 r. gminy z dochodów własnych finansują zadanie wynikające z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o dodatkach mieszkaniowych, czyli wypłata dodatków mieszkaniowych. Natomiast powiaty, od 1 stycznia 2004r. realizują jako zadanie własne, finansowane także ze środków własnych, utworzenie i utrzymanie powiatowego centrum pomocy rodzinie i zapewniają środki na wynagrodzenia pracowników tego centrum.

Do końca 2003 r. domy pomocy społecznej były placówkami ogólnie dostępnymi. Od początku stycznia 2004 r. zmieniły się zasady odpłatności za te domy, wprowadzone do ustawy o pomocy społecznej nowelizacją ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z nowymi regulacjami, za pobyt we wspomnianych placówkach płacić będą podopieczni, rodziny i gminy. Dla osób kierowanych do nich od 1.01.2004 r., zostaje wycofana dotacja z budżetu państwa.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

W ustawie o pomocy społecznej wymienione zostały zadania z zakresu pomocy społecznej, które realizowane są przez poszczególne szczeble administracji samorządowej.

Do zadań własnych **gminy** o charakterze obowiązkowym – zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej – należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;

Na podstawie art. 17 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej gminy wykonują także zadania własne w zakresie:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach

Obok zadań własnych gminy wykonują również zadania im zlecone (art. 18 ustawy o pomocy społecznej), które obejmują:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne ;
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;

- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Do zadań własnych **powiatu** z zakresu pomocy społecznej (art. 19 ustawy o pomocy społecznej) należy:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej;
- utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Obok wyżej wymienionych zadań powiat realizuje także zadania z zakresu administracji rządowej, które zostały wymienione w art. 20 ustawy o pomocy społecznej:

- pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Do zadań **samorządu województwa**, zgodnie z art. 21 ustawy o pomocy społecznej, należy:

- opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej będącej integralną częścią strategii rozwoju województwa obejmującej w szczególności programy: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpracy z organizacjami pozarządowymi - po konsultacji z powiatami;
- organizowanie kształcenia, w tym prowadzenie publicznych szkół służb społecznych oraz szkolenia zawodowego kadr pomocy społecznej;
- rozpoznawanie przyczyn ubóstwa oraz opracowywanie regionalnych programów pomocy społecznej wspierających samorządy lokalne w działaniach na rzecz ograniczania tego zjawiska;
- inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej;
- organizowanie i prowadzenie regionalnych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- prowadzenie banku danych o wolnych miejscach w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie województwa;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- sporządzanie bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej i przekazywanie go wojewodzie do dnia 1 marca każdego roku;
- utworzenie i utrzymanie regionalnego ośrodka polityki społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników

Źródła finansowania zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego

Podział zadań na własne i zlecone ma szczególne znaczenie z punktu widzenia źródeł ich finansowania. Zadania własne są finansowane przez jst. z dochodów własnych oraz ewentualnie z dotacji, podczas gdy na zadania zlecone jednostki otrzymują środki finansowe z budżetu państwa w formie dotacji. Źródłami dochodów jednostek samorządu terytorialnego w dziale Pomoc społeczna mogą być: dotacje z budżetu państwa na zadania zlecone bądź własne, dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień jednostek samorządu terytorialnego, dotacje z funduszy celowych, środki ze źródeł pozabudżetowych, wpływy z usług, wpływy z opłat pensjonariuszy domów pomocy społecznej, wpływy z opłat za usługi opiekuńcze, darowizny, pozostałe dochody.

Jednostki organizacyjne pomocy społecznej

Ośrodki pomocy społecznej wykonują zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie.

Powiatowe centra pomocy rodzinie wykonują zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej. Zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie w miastach na prawach powiatu realizują miejskie ośrodki pomocy społecznej (miejskie ośrodki pomocy rodzinie).

Zadania samorządowe na szczeblu województwa wykonuje marszałek województwa przy pomocy regionalnego ośrodka polityki społecznej - jednostki organizacyjnej powołanej do realizacji zadań pomocy społecznej w województwach samorządowych.

Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego w dziale 852 – Pomoc społeczna

Wszystkie jednostki samorządu terytorialnego województwa lubuskiego (bez związków gmin) w 2004 roku, w dziale 852 uzyskały dochody w wysokości 266.295.567zł. Kwota ta stanowi 10,91% dochodów ogółem (2.440.312.886zł). Planowane dochody w dziale 852 zostały wykonane w 99,21%.

Udział dochodów uzyskanych w dziale pomoc społeczna w dochodach ogółem wszystkich gmin wyniósł średnio 12,44%, udział powiatów stanowił 11,3% ich dochodach ogółem, zaś udział procentowy dochodów województwa w jego wykonanych dochodach to 0,17%.

Wyszczególnienie	Plan			Wykonanie		
	2003	2004	udział w 2004 r.	2003	2004	udział w 2004 r.
ogółem dochody gmin	1.146.387.372	1 284 384 830	100,00%	1 117 277 488	1 271 301 143	100,00%
dochody w dz. 852 w gminach	101 346 577	159 660 947	12,43%	101 124 658	158 188 811	12,44%
ogółem dochody powiatów	848 349 523	1 170 288 125	100,00%	851 036 280	953 710 002	100,00%
dochody w dz. 852 w powiatach	127 722 587	108 310 138	9,25%	127 822 114	107 730 636	11,30%
ogółem dochody województwa	160 592 318	226 339 660	100,00%	159 667 695	215 301 741	100,00%
dochody w dz. 852 w województwie	2 962 492	446 120	0,00	2 961 778	376 120	0,17%
razem dochody	2.155.329.213	2 681 012 615	100%	2 127 981 463	2 440 312 886	100%
razem 852	232 031 656	268 417 205	10,01%	231 908 550	266 295 567	10,91%

Głównymi źródłami dochodów w dziale pomoc społeczna w 2004 roku były:

- dotacje celowe na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej w wysokości **175.505.082 zł**, w tym na zadania inwestycyjne 1.093.191 zł,
- dotacje celowe na zadania własne w wysokości **72.681.086 zł**, w tym na zadania inwestycyjne 477.480 zł,
- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień z administracją rządową w wysokości **557.445 zł**,
- dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między j.s.t. w wysokości **967.792 zł**, w tym na zadania inwestycyjne 144.394 zł,
- dotacje celowe otrzymane z funduszy celowych w wysokości **273.728 zł**, w tym na zadania inwestycyjne 84.000 zł,
- środki pozyskane z innych źródeł i od pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych w wysokości **829.343 zł**, w tym na zadania 225.277 zł,
- pozostałe dochody w wysokości **53.858.629 zł**.

Jak wynika z zaprezentowanego katalogu dochodów mogących finansować pomoc społeczną źródła zewnętrzne stanowią 94,19% ogółu dochodów (250.814.476 zł). Dla porównania w roku 2003 ze źródeł zewnętrznych otrzymano kwotę 217.236.607 zł, tj. 93,67% wykonanych dochodów w dziale pomoc społeczna.

Na łączną kwotę dokonanych wydatków ogółem w wysokości 2.445.932.634zł wydatki w dziale 852 stanowią 395.085.054 zł, tj. 16,15%. Wydatki na pomoc społeczną zrealizowano w stosunku do planu w wysokości 97,97%. Zadania w zakresie pomocy społecznej realizowane były głównie w oparciu o otrzymane dotacje – pokrywały one 63,48% tych wydatków (w roku 2003 pokrywały 67,18%). W jednostkach poszczególnych szczebli pokrycie wydatków środkami ze źródeł zewnętrznych było następujące:

- w gminach: 68,17% (w 2003 r. 61,54%)
- w powiatach: 57,00% (w 2003 r. 72,65%)
- w województwie samorządowym: 41,04% (w 2003 r. 83,66%)

Udział wydatków działu 852 w wydatkach ogółem gmin stanowił średnio 17,81% (największy bo 20,34% zaobserwowano w gminach miejskich), 17,07% ogółu wydatków w powiatach stanowiły wydatki na pomoc społeczną, zaś minimalny udział (0,48%) zaobserwowano w samorządzie województwa. Minimalny udział pomocy społecznej w dochodach i wydatkach województwa świadczy o tym, że ciężar realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej państwo scedowało na gminy i powiaty, wyznaczając dla samorządu rolę koordynatora zadań.

Wyszczególnienie	plan			wykonanie		
	2003	2004	udział w 2004 r.	2003	2004	udział w 2004 r.
ogółem wydatki gmin	1.222.660.856	1 369 883 236	100,00%	1 155 070 754	1 294 748 903	100,00%
wydatki w dz. 852 w gminach	166 775 909	236 530 482	17,27%	162 638 963	230 641 485	17,81%
ogółem wydatki powiatów	891 633 568	981 751 309	100,00%	867 165 199	958 259 789	100,00%
wydatki w dz. 852	158 348 918	165 765 350	16,88	157 312 975	163 527 047	17,07%

w powiatach						
ogółem wydatki województwa	169 065 573	210 985 898	100,00%	164 387 435	192 923 942	100,00%
wydatki w dz. 852 w województwie	3 426 258	989 410	0,47	3 425 068	916 522	0,48%
razem wydatki	2.283.359.997	2 562 620 443	100%	2 127 981 463	2 440 312 886	100%
razem 852	328 551 085	403 285 242	15,74%	323 377 006	395 085 054	16,15%

W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki na pomoc społeczną wzrosły o 22,17%, zaś uzyskane dochody w tym dziale były większe o 14,83%. Wskaźnik wzrostu wydatków w rzeczywistości jest większy. W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2003 r. rozdziały wyodrębnione w dziale 852 – Pomoc społeczna zaliczane były do działu 853 – Opieka społeczna, a pierwsze trzy cyfry w tych rozdziałach miały oznaczenie 853 (zgodnie z rozporządzeniem MF w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów).

W skali województwa na wydatki majątkowe w dziale pomoc społeczna wydatkowano 6.755.744 zł, t.j. 1,71% ogółu wydatków w tym dziale i o 95,33% więcej niż w roku poprzednim. W jednostkach poszczególnych szczebli udziały wydatków bieżących i majątkowych kształtowały się następująco:

- w gminach: wydatki bieżące – 99,32%; wydatki majątkowe – 0,68%
- w powiatach: wydatki bieżące – 97,09%; wydatki majątkowe – 2,91%
- w województwie samorządowym: wydatki bieżące – 54,74%; wydatki majątkowe – 45,26%

Największy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem działu zaobserwowano w samorządzie województwa (w roku 2003 – 17,96%, w roku 2004 – 45,26%). Dotyczyły one w większości dotacji celowej na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych (kwota 342,520 zł w rozdziale 85203) oraz zakupów inwestycyjnych (w § 6060). W gminach i powiatach wydatki majątkowe oscylowały w granicach 0,68 i 2,91% wydatków na cele społeczne.

Największą część wydatków bieżących w dziale 852 Pomoc społeczna w gminach stanowią świadczenia społeczne (83,1%), w powiatach ich udział wyniósł 45,5%. W stosunku do roku 2003 wzrosły one w gminach o 55,78%, zaś w powiatach o 27,84%. W samorządzie województwa dotacje stanowią 80,8% ogółu wydatków na pomoc społeczną.

Struktura wydatków w dziale 852 w gminach

	wydatki w dziale 852	Struktura wydatków w dziale 852					Pozostałe rozdziały
		85212	85214	85215	85219	85295	
wydatki	230 641 485	47,40	19,51	15,50	11,07	2,78	3,74

Struktura wydatków w dziale 852 w powiatach

	wydatki w dziale 852	Struktura wydatków w dziale 852								Pozostałe rozdziały
		85201	85202	85204	85212	85214	85215	85218	85219	
wydatki	163 527 047	10,23	34,00	11,62	17,87	7,55	8,55	2,25	3,10	4,83

Struktura wydatków w dziale 852 w województwie samorządowym

	wydatki w dziale 852	Struktura wydatków w dziale 852		
		85203	85212	85217
wydatki	916 522	37,37	3,67	58,96

Duże zaangażowanie środków z budżetu gmin na świadczenia rodzinne (47,40%), zasiłki i pomoc w naturze (19,51%), dodatki mieszkaniowe (15,50%) świadczy o potrzebie udzielania

dalszej intensywnej pomocy mieszkańcom społeczeństwa w związku z malejącym rynkiem pracy oraz zwiększającym się bezrobociem.

Najwięcej wydatków w dziale 852 przeznaczono w powiatach na domy pomocy społecznej (34%), świadczenia rodzinne (17,87%), rodziny zastępcze (11,62%) oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze (10,23). Należy tu wspomnieć, że w wydatkach powiatów ujęto dane dotyczące miast na prawach powiatu, które oprócz zadań powiatów realizują zadania właściwe gminom. Zatem świadczenia wypłacane w rozdziałach 85212, 85214, 85215 znacznie podwyższają kwotę łączną wykonanych wydatków w dziale pomoc społeczna, przez co udział wydatków na powiatowe centra pomocy rodzinie jest tak niski (2,25%).

W samorządzie województwa wydatki w znacznej części przeznaczono na regionalne ośrodki polityki społecznej i ośrodki wsparcia.

W jednostkach samorządu terytorialnego zauważa się wzrost zarówno dochodów jak i wydatków na opiekę społeczną. Wzrost ten następuje także w strukturze wydatków, to znaczy, że udział wydatków na pomoc społeczną z roku na rok jest coraz większy. Fakt ten świadczy o tym, że problem pomocy samorządów lokalnych w zakresie świadczeń na rzecz swoich mieszkańców nabiera coraz większego znaczenia. Jak wynika z przedstawionej analizy większość jednostek realizuje zadania w zakresie pomocy społecznej głównie w oparciu o otrzymane dotacje. Jednostki samorządu terytorialnego będą zmuszone przeznaczać coraz większe środki na realizację wyżej wymienionych zadań. Zmieniają się zasady dofinansowania zadań – odchodzi się od dotacji na zadania zlecone do dotacji na zadania własne, a niejednokrotnie ich wielkość ulega zmniejszeniu. Zmniejsza się także zakres świadczeń finansowanych z budżetu państwa.

*opracowanie:
Anna Buczma
Wydział Informacji, Analiz i Szkoleń*